

# ቢትወደድ አብርሃ

## 13 ዓመት አብ ሸላ ዝተዳገነ ሓርበኛ ተጋዳሪ!

ቢትወደድ ካብ ኣቡኡ ኣቶ ኣብርሃ ኣስፍሃን፣ ካብ ኣዲኡ ወ/ሮ ቅድስቲ ተወልደመድህንን ብ1953 ኣብ ኣስመራ ዕዳጋ ሓሙስ ተወለዱ። ክሳብ 5ይ ክፍሊ ኣብ ኣስመራ ተማሂሩ። ካብ 6ይ ስጋብ 12 ክፍሊ ድማ፣ ኣብ መንደፊራ ሴንት-ጆርጅ ናይ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ቀጸሉ። ብድሕሪኡ ብዝሓደሮ ሃገራዊ ስሚዒት ቅድሚ ገሚዳ ምውጽኡ ኣብ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ተወዲቡ ይሰርሕ ኔሩ።

ኣብቲ እዋንቲ ብ1972 ኣቢሊ ምዃን እዩ፣ ኣብ ከተማ ተወዲቡ እንዳሰርሐ ከሎ፣ ኣብ ጊዜ ዕረፍቲ ክረምቲ ትምህርቲ ምስተዳጸወ፣ ኣብ ድባርዋ ብእንዳ ጃፓን ዝፍለጥ ናይ ነሓስ ዕደና ይካየድ ስለዝነበረ፣ ናብኡ ንክሰርሕ ሓቲቱ። እንተኾነ እቲ ስራሕ ብሰብ-ሰብ ይወሃብ ስለዝነበረ እቲ ኣብኡ ዝነበረ ሓላፊ ከእትዎ ኣይክኣለን። ብኡ ምክንያት ነቲ ሓላፊ ሓንቲ ደብዳቤ ጽሑፍ ኣብ ኢዱ ሂብዎ። እቲ ትሕዝቶ ናይቲ ደብዳቤ ኣዝዩ ዘሰምብድን ዘፍርሕን ከምዝነበረ፣ ናይ ቀደም ዓርኩን መማህርቱን ዝነበረ ዘዕለሎም ሰባት ይዛረቡ። ዓርኪ ቢትወደድ፣ ነቲ ደብዳቤ ነቲ ሓላፊ ንክይህቦ ብዙሕ ከምተማህጸኖን ግደፍ ከይትእሰር ከምዝበሎን ይነግር። ንሱ ግን “ኣነ እንተተኣሰርኩ ሓቂ ኣይእሰርን እዩ። ድሓር ድማ ንዓይ ዘእሰረ ሰብ ብሰላም ክነብር ከምዘይክእል ክትፈልጥ ኣለካ” ከምዝበሎ ይንገር።



ገለ ትሕዝቶ ናይቲ ደብዳቤ ከምዚ ይብል “እዚ መሬት መሬትና መሬት ኤርትራውያን ምዃን ዘንጊዕካ ዘሎኻ ይመስለኒ። ምናልባት ንግዚኡ ዕሱብ ባዕዳውያን ኩንካ ክትሰርሕ ትክእል ትኸውን፣ እቲ ሓቂ ግን ጽባሕ ክትርእዮ ኢኻ፣ ወዘተ...” ይብል ነበረ።

ብድሕሪዚ ንኣስታት ክልተ ሰሙናት ተኣሲሩ፣ ብቐጻራ ብዋሕስ ወጹኡ። ይኹንምበር ምስቲ ዝነበሮ ሃገራዊ ስሚዒትን ስራሓት ምውዳብን፣ ገና መዓልቲ ቆጸርኡ ከይኣኸለ፣ 21 ተመሃሮ ናይ ሴንት-ጆርጅ ናብ ሜዳ ንክጋደሉ ኣብጸሕዎም ንክምለስ ሒዘዎም ምስከደ፣ ክልተ ካብኦም ካብ ጥቓ ዓላ ንደቀምሓረ ተመሊሶም ኢዶም ስለዝሃቡን፣ ቢትወደድ ኣብርሃ ዝበሃል እዩ ሒዞና ከይዱ ኢሎም ስለዝሓበሩን፣ ጌና እቲ ናይ ከተማ ስርሓትን ዝነበሮ ቆጸራን ከይወድእ ብኡ ጌሩ ብወርሒ ጥሪ 1973 ናብ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ተሰለፈ።

ኣብ ሜዳ ታዕሊም ምስወድኡ፣ ኣብ ሳሕል ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ተመዲቡ ይጋደል ኔሩ። ኣብ 1974 መወዳእታ ካብ ሳሕል ንክበሳ ደይቡ ኣብ ካባቢ ዞባ ደቡብ ኣብ ሰራዊት ተመዲቡ ይሰርሕ ነይሩ። ኣብ መጀመርታ 1977 ናይ ሓንቲ ሓይሊ ናይ ፖለቲካ ኮሚሽነር ኮይኑ ሰሪሑ። ኣብኡ እንዳሰርሐ ከሎ፣ ኣብ ቀዳማይ ውድባዊ ጉባኤ ድሕሪ ምስታፉ፣ ቅያር ኣባል

ማእከላይ ሸማግለ ኮይኑ ብጉባኤ ተመርጸ። ካብኡ ንደሓር ኣብ ክፍሊ ቁጠባ ሓላፊ ጨንፍር መጉዳዝያ ኮይኑ ተመዲቡ ክሳብ መወዳእታ 1979 ጸኒሑ።

ኣብ መወዳእታ 1979 ናብ ጨንፍር ትምህርቲ ተመዲቡ ምክትል ሓላፊ ኮይኑ ይሰርሕ ኔሩ። ኣዝዩ ክኢላ ወዳቢ እዩ፣ ኣብ ክንዲ ኣብ ወተሃደራዊ ዲስፕሊንን ሓይልን መቐጻዕትን ኣብ ትምህርትን ምንቕቓሕን ክቱር እምነት ኔርዎ። ተጋዳሪ ካብቲ ልሙድ መዓልታዊ ስራሕን ትምህርትን ወጸኡ፣ ብባህልን ብስፓርትን ክዘናጋዕን ኣተሕሳስባኡ ክሰፍሕን፣ ስፓርትን ባህላዊ ኅስጋስን ብዝሰፍሐ መልክዕ ክተኣታቶ ከይተሓለለ ይቃለስ ኔሩ። በዚ ገስጋሲ ባህርያቱን ተግባራቱን ድማ ኣብ ተጋደልቲ ብፍላይ ድማ ኣብ መንእሰያት ቅልጡፍ ተቐባልነት ኣጥርዩ። ኣብ ሓጺር ጊዜ ህቡብ ክኸውን ባቐዑ። ንኣብነት ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ተመዲቡ ኣብ ዝመጸሉ እዋን ተመሃሮ ቤት ትምህርቲ ሰውራ፣ ካብቲ ዝነበሮም ካብ ቤት-ትምህርቲ ወጸእኻ ናብ ሓይልታት (ተዋጋኢ ሰራዊት) ናይ ምኻድ ድልየትን ሕልምን፣ ኣብ ሓጺር ግዜ ናብ ፍቕሪ ትምህርትን ስፓርትን ሙዚቃን ከምዘሕድሩ ገይሩዎም። ብፍላይ ከኣ ኣብ መንጎኦም ንዝነበረ፣ ኣብ ፖለቲካን ነቐፌታን ነበሰ-ነቐፌታን ዝተመርኮሰ ነንሕድሕዶም ዘጻልእን ዘባእስን ኣተሓሕዛ ናይ ቅድሚኡ

ዝነበረ አመሓዳድራ፡ ብመሰረቱ ከምዝቕየር ዝገበረ በሊሕ መራሒ እዩ። በዚ ኸኣ ንተጋዳላይ ቢትወደድ ዘይፈቱን ዘየኸብርን ተመሃራይ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ኣይነበረን።

ምቕለል ጠባያቱ፡ ክፍት ማዕጸ ምምሕዳራዊ ስልቱን፡ ኣብ ምልዋጥን ምምዕባልን ተጋዳላይ ዘተኮረ ገሰጋሲ ኣተሓሳስባኣኡን፡ ኣብ ኩሉ ዕድመ፡ ኣብ ክልቲኡ ጸታታት ህቡብ ጌርዎ ነይሩ። ካብ ምቕጻዕን ወትሃደራዊ ዲሲፕሊንን ምጥቃም፡ ምርዳኣን ትምህርትን መሰረታዊ ናይ ጠባይ ለውጢ የምጽእ እዩ ዝብል መትከሉ፡ ናብ ኩሉ ክዝርግሑ ብሓቂ ተቃሊሱ እዩ።

ብ1983፡ ህዝባዊ ግንባር ዘመተ ምጥፍእ መሃይምነት ምስ ኣወጀ፡ ሓላፊ ናይቲ ወፍሪ ኮይኑ ኣብ ዓዲ-ጸጸር ቤት ጽሕፈት ኣቐሙ ንነዊሕ ጊዜ ተቐሚጡ። ኣብቲ ብወተሃደራዊ ኩነታት ዝጸንረ ድሕሪ መስመር ጸላኢ፡ ንማእከላይ ሽማግሌ ወኪሉ ነተን ኣብ ውሽጢ መስመር ጸላኢ ዝነጥፉ ዝነበሩ ትምህርታዊ ይኹን ካላኦት ኣሃዱታት ዘወሃህድን ዝመርሕን ዝነበረ እንኮ ላዕለዎይ ሓላፊ ዝነበረሉ እዋን ውን ኔሩ እዩ። ኣብቲ እዋንቲ ተጋዳላይ ቢትወደድ፡ ብዙሓት መዛኑሉ ሓለፍቲ ካብ ዝገብሩዎ ናይ ማዕዶ መሪሕነት ፍልይ ብዝበለ ትብዓት ነቶም ናብ ኣፍንጫ ጸላኢ ኣብ ዝቐረበ ከባቢታት ዝሰርሑ ተጋደልቱን ንጥፈታቶምን ብጸብጸባት ጥራይ ዘይኮነ ብግብሪ ንምዕዛብ፡ ኣብ ክንዲ ሽጉጥ ካላሽን ዓጢቑ ንመላእ ድሕሪ መስመር፡ በቲ ናይ ሽዑ ኣጸዋውዓ፡ ንዘባታት ምዕራብ፡ ሰሜን፡ ደቡብን ምብራቕን ከምዝበጸሑን ናይ ብዙሓት ተጋደልቲ ስምዒት ከምዘለዎሉን ውን ኣብቲ ቦታ ተዋፊሮም ዝነበሩ ተጋደልቲ ዝዝክሩዎ ፍጻሜ እዩ።

ቢትወደድ፡ ካብቶም ካልኦት መራሕቲ ብዕድመ ዝነኣሰ ኮይኑ፡ ኣተሓሳስብኡ ገሰጋሲ፡ ምስ ጊዜ ዝኸይድ፡ ምኽርን ምዕዶን ናይ ተራ ተጋደልቲ ከይነጻቕ ዝሰምዕ ትኩር መራሒ እዩ ነይሩ።



ቢትወደድ ካብ ጨንፈር ትምህርቲ ናብ ተዋጋኢ ሰራዊት ተቐይሩ ከም ሓላፊ ክፍለሰራዊት፡ ካብኡ ድማ ከም ሓላፊ ክፍሊ ቁጠባ ጨንፈር ዕጥቅን ስንቅን ተመዲቡ። ናብ ክፍሊ ቁጠባ ድሕሪ ምቕያሩ ውን ጽልውኡ ሓያልን ዓብን ኔሩ። ኣብ ክፍሊ ቁጠባ፡ ነብስኻ ምኽኣል ዝብል ጭርሖ ብምብርባር፡ ኣባጊዕን ዶርሁን ብምፍራይን ናብ ዕዳጋታት ሱዳን ከምዝሸየጥ ብምግባር፡ ንተጋደልቲ መምሃሪ ዝኸውን ጥራዝ፡ ርሳስን ቀለምን ብምዕዳግ፡ ሰፊሕ ትምህርታዊ መደባት ኣተኣታቲዮ። ብፍላይ ድማ ነቶም ኣብ ደረጃ ሓላፍነት ዝሰርሑ ዝነበሩ ተጋደልቲ ክፍሊ ቁጠባ ብዘይ ትምህርቲ ኣድማዒ ስራሕ ክሰርሑ ከምዘይክእሉ ብምግንዛብ ካብ ምዱብ ስርሖም ደው ኣቢሉ ጽዑቕ ኣካዳምያዊ ትምህርቲ ከም ዝመሃሩ ብምግባር ደረጃኦም ኣመሓይሹዎ እዩ። ክሳብ ሕጂ ድማ ሳላ ቢተው ተማሂርና ዝብሉ ብዙሓት እዮም።

ብዘይካዚ ባህላዊ ደረጃ ተጋደልቲ ክፍሊ ቁጠባ ንምምሕያሽ ቪድዮን ቲቪን ካብ ናይ ወጻኢ ዕዳጋታት ብገንዘብ ናይቲ ኣሃዱ ብምዕዳግ መምሃሪ ፊልምታት ካብ ክፍሊ ዜናን ካልእን እናምጽኡ ተጋደልቲ ዝዘናግዑሉ ባህላዊ ደረጃኦም ዘመሓይሹሉን መድረኽ ከፊቱ።

ብ1990 ካብ ክፍሊ ቁጠባ፡ ናብ ሰራዊት ከምእንደገና ተመዲቡ። በቲ ልዑል ናይ ምውዳብ ክእለቱ ኣብ ሰራዊት ብብቕዓት ኣገልጊሉ፣ ኣልዩ፣ መሪሖ፡ ከምኡ ውን ብጅግነት ተዋጊኡን ኣዋጊኡን እዩ። ክሳብ ዕለት ናጽነት ኣዛዚ ኮማንዶን ክፍለሰራዊትን ብምጃን ምስ ውጩ ኮይኑ፡ ነቲ ሰፊሕ ናይ ምድረበዳ ውግእ ብዓወት ዝዛዘመ ጅግና ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ መሪሖ ንወደብ ዓሰብ ሓራ ኣውጺኡ ዝኣተወ፡ ክሳብ ናይ ሜጄር ጅነራል መዓረግ ዝበጸሐ ሓርበኛ እዩ።

ኣብ ዓሰብ ኣብ ዝነበረሉ እዋን ከም ምኽትል ኣማሓዳርን ሓላፊ ክፍሊ ሰራዊትን ኮይኑ የገልግል ኔሩ። ዋላ፡ ምኽትል ኣመሓዳሪ ናይ ዓሰብ እንተነበረ፡ ብግብሪ ግን ከም ቀንዲ ኣማሓዳሪ ኮይኑ ይሰርሕ ኔሩ። ኩሉ ኣብ ደቡባዊ ደንከልያ ዝርከብ ሰራዊትን ህዝብን ከኣ ኣብ ትሕቲ ምምሕዳሩ ኔሩ። እዚ ክኾነሉ ዝኸኣለ ምኽንያት ከኣ እቲ ቀንዲ ሓላፊ ግንባር ዓሰብ ውጩ ስለዝነበረ እዩ። ውጩ ወተሃደራዊ ክእለት እንተዘይኮይኑ፡ ናይ ህዝቢ ይኹን ቁጠባ ምምሕዳር ተሞክሮ ይኹን ክእለት ስለዘይነበሮ እዩ።

ቢትወደድ ተባቦ፡ ዝተራእዮ ዝሃረብ ሰብ፡ ንማንም ዘይምብርክኽ ሰብ እዩ። እዛ ጠባዩ ድማ እያ ምስ ኢሳያስ ኣብ ረጽሚ ዘእተወቶን ንሕልፊት ስቓይ ጠንቂ ዝኾነትን።

ድሕሪ ነጻነት ቢትወደድ ምኽትል ኣመሓዳሪ ዓሰብ ኣብ ዝነበረሉ እዋን፡ ዋና ጸሓፊ ዝነበረ ኢሳያስ ኣፈወርቂ፡ ብዘይ ሰፊሕ ምይይጥ ናይ ዝምልከቶም ኣካላት ዓሰብ ከም ነጻ ወደብ ንኢትዮጵያ ከተገልግል ኣወጀ። ተጋዳላይ ቢትወደድ ከኣ፡ እቲ ኣብ እዋን ቃልሲ ኣብ 1984፡ ባድመ ንወያነ ኣሕሊፍካ ብምሃብ ዝተፈጸመ ጌጋ ከይድገም ንዋና ጸሓፊ ኢሳያስ ብግልጺ ኣጠንቀቐ።

ቀጺሉ ውን ካብ ኢሳያስ ናብ ቢትወደድ ሓደ መምርሒ ይልእኹ። እዚ ድማ ኩሉ ኣብ ዓሰብ ዝተትሓዘ ንብረት ንኢትዮጵያ ክትወስዶ ኣፍቅዱላ ዝብል ነበረ። ቢትወደድ ግን “እዚ ህዝቢ ኤርትራ ደም ዕሸላት ደቁ ከፊሉ ዝማረኸ ንብረቱ ኢዩ፡ ናብ ኢትዮጵያ ድማ ዝወጽእ ንብረት የለን” ኢሉ ናይ ተቓውሞ መልሲ ይልእኹ። እዚ ብዓይኒ ኢሳያስ ትዕቢት ኮይኑ ስለዝተራእዮ ድማ ንቢትወደድ ንምጥፋእ ዝተዋደደ መጻወድያ “ሀ” ኢሉ መስርዑ ሓዙ ክሰርሓሉ ይጅምር።

ብድሕሪዚ ጊዜያዊ መንግስቲ ኢትዮጵያ ሓደ እማመ ናብ ምምሕዳር ዓሰብ የቐርብ። እዚ ድማ ንሰራሕተኛታት ወደብን ሪፋይነሪን (መጻሪዩ ነዳዲ) ደሞዝ ንሕና ክንከፍሎም ዝብል ነበረ። መልሲ ብትወደድ ነዚ እማመ ድማ፡ “ኤርትራ ነብሳ ዝኸኣለት ነጻ ሃገር እያ። ሰራሕተኛታት ድማ ባዕላ ትክፍሎም እምበር ዶብ ሰጊራ ትመጽእ ሃገር ክትከፍሎም ኣይግባእን። እዚ ዕማምናዩ፡ ናባና ግደፍም” ዝብል ነበረ።

ኣብቲ ግዜቲ ግዚያዊ መንግስቲ ኤርትራ ኣብ እግሪ ተኸሉ ብምንባሩን ሕጽረት ገንዘብውን ስለዝነበረ፡ ነዛ ዝገጠመቶ ብድህ ንምፍታሕ ቢትወደድ ሓንቲ ደብዳቤ ኣብቲ እዋን ሚኒስትር ናይ ዘባዊ ምምሕዳር ንዝነበረ ሮመዳን መሓመድኑር ይልእኹ። እታ ደብዳቤ ድማ ኣብ መኻዚኖታት ወደብ ዓሰብ ብብዝሒ ውስኪን ካልእ ንብረትን ስለዘለ፡ እቲ ውስኪ ናብ ኢትዮጵያ ተሸይጦ ደሞዝ ሰራሕተኛታትን ወደብን ሪፋይነሪን ንክልተ ሰለስተ ወርሒ ክሸፍን ይኸእል እዩ። ካብኡ ድማ ነብስወከፍ ትካላት ስለዝንቀሳቐሱ፡ ብእቶተን ሰራሕተኛታተን ክኸፍላ ይኸእላ እዩን ዝብል ነበረ።

ሮመዳን ነዚ ሓሳብ ሙሉእ ብሙሉእ ከምዝተሰማማዖሉን ኣብ ዝቐልጠፈ ግዜ እቲ ሓሳብ ኣብ ግብሪ ክትርጎም ከም ዝግባእን እትገልጽ ደብዳቤ ናብ ቢትወደድ ይልእኹ። ከምቲ ዝተባህሎ ድማ፡ ቢትወደድ ኩሉ ዊስኪ ብዘይካቲ ኣብ ዓሰብ ንዝነበሩ ተጋደልቲ ንነብስወከፍ ክክልተ ጥርሙዝ ዝተዓደለ ዊስኪ ካልእ ክሸየጥ ከምዘለዎ ብምግባር፡ ወደብ ዓሰብን ሪፋይነሪን ብዘይ ጸገም ባጀት ስርሓን ከምዝጅምራ ይገብር።

ብድሕሪኡውን ዋና ጸሓፊ ኢሳያስ ኣፈወርቂን፡ መለስ ዜናውን፡ ኢትዮጵያ ንወደብ ዓሰብን መጻሪይ ነዳዲ (ሪፋይነሪ) ብዘይ ገደብ ክጥቀሙሉ ተባሂሉ ውዕል ኣትዮም ምስተፈራረሙ፡ ቢትወደድ ነቲ ውዕል ብክትዕን ምምይያጥን ናይቶም ካልኣት ሓለፍቲ ስለዘይተገብረ፡ ብፍጹም ኣይተቐበሎን። ብናቱ ኣረኣእያ መንግስቲ ኢትዮጵያ እቲ ዝግባእ ናይ ወደብ ይኹን ናይ መጻሪይ ነዳዲ ታሪፍ ክኸፍሉ፡ ብኡኡ መሰረት ከኣ ኤርትራን ኢትዮጵያን ነብሰን ዝኸኣላ ሃገራት ኮይነን፡ ከም ኩለን ሃገራት ናይ ቁጠባዊ ይኹን ምምሕዳር ዝምድና ጌረን ከም ጎረባብቲ ሃገራት ክከባብሩ፡ እቲ ዝምድናና ኸኣ ብኡ መሰረት ክምስረት ይድግፍ ከምዝነበረ ብውልቂ ነቶም ዝቐርቦም ዝነበረ ሰባት ይዛረብ ከም ዝነበረ ይንገረሉ።

ብዝኾነ ኢትዮጵያውያን ብናይ ቢትወደድ መርገጽን ኣክያይዳን ሕገ-ሰነድ ኣይነበሩን። ከምቲ ዝበሃል፡ መለስ ዜናዊ ንኤርትራ ኣብ ዝመጸሉ ግዜውን ቢትወደድ ዕንቅፋት ኮይኑም ከምዝነበረን ብኡ ምስ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ከምዘዕለሉ ዝሰምዑ ይዛረቡ። ብዝኾነ መንግስቲ ኢትዮጵያ ምስቲ ዝጸንሖም ግጭት፡ ቢትወደድ ነቲ ሸያጥ መስተ ንውልቂ ከም ዝተጠቀመሉ ጌሮም ብምቕራብ ንዋና ጸሓፊ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ንቢትወደድ መእሰሪ ምኽንያት ሃቡዎ። ነዚኣ ምኽንያት ብምግባር ድማ ቢትወደድ ብወርሒ ጥቅምቲ 1991 ከም ዝእሰር ተገብረ። ምስተኣሰረውን ንኣስታት 6 ኣዋርሕ ዝኸውን ንስድራቤቱን ነቶም መራሕኣም ዝነበረ ኣባላት ኮማንዶን ማለት ክፍለሰራዊት 07፡ ንትምህርቲ ንወጻኢ ከይዱ ዝብል ሓበሬታ እዮም ሂቦም፡ እምበር ማእሰርቱ ብወግዲ ኣይሓበሩዎምን።

እንተኾነ ደሓር ከምዝተጋህደ፡ እቲ ቀንዲ ምኽንያት መእሰሪ ተጋዳላይ ቢትወደድ እቲ ዘጥርዮ ዝነበረ ህቡብነት ኣብ መጻኢ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ንስልጣኑ ስለዘሰግኦ ምዃኑ ሕጂ በሪሁ ይረኣሎ። ንማእሰርቱ ክሓብኡሉ ዝፈተኑሉ ምኽንያት ድማ እዚ እዩ። ምስ ተኣስረ ብዛዕቡኡ ወረ ብኸሉ ወገን ክውሕዝ ጀሚሩ። ኣብ ትሕቲ ማሕዩር ስለዝነበረ ኸኣ ንነብሱ ክከላኸል ኣይክኣለን። እቲ ጸለመ ኸኣ ንነዊሕ እዋን ቀጺሉ። ግና እቲ ሓሶት ዕዳጋ ምስ ሰኣነ፡ ቀልጢፍ ሃሲሱ።

ዳርጋ ንሓደ ዓመት ዝኸውን ምስተኣሰረ፡ ኣቡኡ ንቢትወደድ፡ ኣቶ ኣብርሃ ኣስፍሃ ንኢሳያስ ኣፈወርቂ ብዛዕባ ማእሰርቲ ወደም ሓቲቶም ኔሮም። እቲ ዝረኸቡዎ መልሲ ግና “ደሓን ክፍታሕ እዩ” ዝብል ናይ ኣሸካዕላል ዘረባ እዩ ኔሩ።

ኣብ ሓደ እዋንውን ኣቡኡ ንቢትወደድ ናብ ናይ ቤት ጽሕፈት ፕረዚደንት ኢሳያስ ኣፈወርቂ ብምኻድ ንፕረዚደንት “ወደይ ገበነኛ እንተኾይኑ፡ ከም ዓለሙ ፍረዶ። ወድኻ ገንዘብ ሰሪቐ ትብለኒ ተኸንካ ድማ፡ ንቢትወደድ ወደይ ሳላቲ ጽቡቕ ግብሩ ዘይፈልጠ የለን። ህዝብና ድማ ብሩኽ እዩ። ነጻላይ ገቲረ

ቆለቱኒ ኢሊ እተን ትብለን ገንዘብ ከምጽእን እየ። ግዳስ ከምዘሰረቐ ኣረጋግጸለይ እንበር” ኢሎም ኣጥቢቐም ምስ ኣዋጠሩዎ፡ “ውጽእ” ኢሉ ኣጋፊዑ ከም ዘባረርዎን፡ ነቲ ደጋጊሞም ናብ ቤት ጽሕፈት ተመላሊሶም ክኣትው ዝገበርዎ ፈተነ ብዋርድያታትን ወተሃደራትን ከምዘምከኖን ይንገር።

ኣብ 1992, ወላዲኡ ንቢትወደድ፡ ኣቶ ኣብርሃ ኣስፍሓ፡ ንጳጥሮስ ሰለሞን (ኣብቲ ጊዜ እሱ እዩ ናይ ቢትወደድ ጉዳይ ዝከታተሎ ዘሎ ይበሃል ስለዝነበረ) ረኺቦም ብዛዕባ ኩነታት ወደም ምስ ሓተትዎ፡ ንሱ “ድሓን ኣቦ ንግዚኡ እዩ እምበር፡ ሕጂ ክወጽእ እዩ” ኢሉዎም። ንሱም ድማ፡ “ስማዕ ዝወደይ፡ ሰብ ኮይኑ ዘይጋገ የልቦን፡ በጃኻ በደሉ ግለጸለይ። ብዝደለኹም መንገዲ ኣነ ክጽዕር። ሓንቲስ እዝን እዝን በደል ኣለዎ በለኒምበር። ኣነ ይኹን ወደይ ኣሽሓት ፈተውቲ ኣለውና። ዋሕስ እንተደሊኹም፡ ዋላ ብህይወት ዝዋሓሱ ዓሰርተ ሰባት ከምጽኣልኩም” ምስበልዎ ብዙሕ ክሃረብ ኣይክኣለን፡ “ድሓን ኣቦይ ኣብኡ ዘብጽሕ ጉዳይ የብሉን፡ ብዙሕ ኣይትጨነቹ፡ ሕጂ ክወጽእ እዩ” ኢሉ ኣፋኒዎም።

ቀጺሎም ድማ ኣብቲ ጊዜ ናይ ውሽጣዊ ጉዳያት ናይ ጸጥታ ሓላፊ ንዝነበረ ዓሊ ሰይድ ዓብደላ ረኺቦም ጉዳይ ወደም ንክገልጹሎም ተወከሱዎ። ዓሊ ድማ ከምዚ ዝስዕብ በሎም “ኣቦ ቢተው እኮ ካባኻ ንዓና ይቐርበና። ካብ ቢተው ንላዕሊ ንሃገሩ ብተወፋይነትን ብጅግንነትን ዝተጋደለ ካባይ ጀሚርካ ዋላ ሓደ የለን። ኣጅኻ ኣቦ ሕጂ ክወጽእ እዩ። ምናልባት ዓይንኻ ርኢኻ ስለዘይጸገብካ ክሸቐለካ ንቡር እዩ። እንተዘይኮይኑ ኣብ ጽቡቕ ቦታ እዩ ዘሎ። ደይ ንማለቱ እዩ ተኣሲሩ ዝበሃልምበር ከም እሱር ኣይኮነን ተታሒዞ ዘሎ። ዋላ ሓንቲ ጸገም የብሉን። እንተ እቲ ድርቅና ግን ናትካ ዝወሰደ እዩ ዝመስል። ኣጅኻ ኣይትሻቐል ኢሉ ኣፋኒዎም (እዚ መበሊኡ እቲ ንኢሳያስ ዝበሉዎ ሰሚዑ ስለዝነበረ እዩ)።

ኣቶ ኣብርሃ፡ “ወደይ ካብቲ ኹሉ መዓት ወጺኡ ዓይነይ ርእየ ከብኸዕ፡ ገና ሳልሳይ ጊዜ ከይረኽብኩዎ (ድሕሪ ናጽነት ቢትወደድ ኣብ ዓሰብ ስለዝነበረ፡ ቅድሚ ምእሳሩ ክልተ ጊዜ ጥራይ እዮም ሪኦም)፡ ከምዚ ክረክብሲ.....ዓሕ! እሞ ድማ ቦታ ዝተቐለለላ ባንዲራ? ፡ ዘዕበኻዮ ክልቢ ኣይንክስካ ” እናበሉ፡ እናስተንተኑን ንሂ ኣብ ከብደም ኣቲዎም ብሕግም ተሳቑዮም ብወርሒ መስከረም 1993 ካብዛ ዓለም ብምት ተፈልዮም።

ቢትወደድ ብ1995 ሓደ ካብቶም ዝፈትውዎ ተመሃሮ ናይ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ካብ ቤት ማእሰርቲ ንክሞልቐ ተሓባቢርዎ ኔሩ። ሞሊቐ ድማ እንዳ ባሊግኡ ከይዱ ተዓቑቡ። ዶብ ጥሒሱ ንደገ ክሃድም ተኸእሎ ነይርዎ እዩ። ብዝነበሮ እምነት ን ምትእምማንን ሃገራዊ ፍቅርን ግን ኣይገበርን። ንፕሬዚደንት ኢሳያስ ኣፈወርቂ ብቴሌፎን ደዊሉ ረኺቦ። ምሳኻ ንሰለሰተ ሰዓት ዝኸውን ክረዳዳእ ስለዝደለኹ ዝጥዕመካ ጊዜ ክትፈልየለይ በሎ። ከምኡውን ንገለ ሓለፍቲ ከም፡ ማሕሙድ ሸሪፎ፣ጳጥሮስ ሰሎሞን፣ ሃይለ ወልደትንግሌን (ድሩዕ) ካልኣትን ኣብኡ ጸዊዑ ንኣስታት 2-3 ሰዓታት ዝኸውን ድሕሪ ምዝታይ፡ ማለት ጉዳዩ ብንጽር ንክፈልጥዎ ከምዝሓበርዎን፡ ካብኡ ምስወድእ፡ ሕጂ ክትወስዱኒ ትኸእሉ ኢኹም ኢሉ። ንቤት ማእሰርቲ ከምተመለሰን ኢሳያስ ግን ንክመጽእ ዕድመ ተጌሩሉ 'ኳ እንተነበረ ብፍርሒ ዝኣክል ክርከብ ከምዘይከኣለ እዩ ዝፍለጥ።

ቢትወደድ ዋላ ኣብ ቤት ማእሰርቲ ሕልንኡ ኣይተንበርከኹን ኔሩ። ኣብ ማእሰርቲ ከሎ ዝጸሓፈን ክልተ መጻሕፍቲ፡-

1. ዲሞክራሲ ኣብ ኤርትራ፡ ብሓፊሻ ኣብ ኤርትራ ምልካዊ ስርዓት ተኣልዩ፡ ዲሞክራሲ ክነግስ ህዝቢ ክቃለስ ከም ዘለዎ እትገስገስ፡
2. ውግእ ሓድሕድን ሳዕቤኑን እትብል፡ ብዛዕባ ህልቂት ኣሕዋት ኩሎም ንናጽነት ኤርትራ ዝተሰለፉ፡ ብሰንኪ ብስልጣን ዝዓበዱ፡ ኣብ ክልቲኡ ውድባት ዝነበሩ ደመኛታት ዝፈጠርዎን ዝወልዕዎን ኩናት ሓድሓድን፡ ኣብ ህዝቢ ኤርትራ ዝወረደ ሞራላውን ሰብኣውን ቁጠባውን ክሳራ እትርኽ።

ሓንቲ ካብቲ ኣብ ውሽጢ መጽሓፍ ብዛዕባ ውግእ ሓድሕድ ማራኺት ጥቕሲ ከምዚ ትብል “እታ ናይ መጀመርታ ስውእቲ ንል ኣንስተይቲ ተጋዳሊት ብጥይት ሓዋ ኣብ ማይላባ ወግእ ሓድሕድ ዝተሰውእት እያ። መስዋእታ ኣንጻር ዓመጽቲ ገዛእትና ተዝኸውን ክንደይኮን ምጸበቐ” ይብል።

ቢትወደድ ኣብቲ መጀመርታ ዝተኣሰረሉ ጊዜ፡ ንክበጽሕዎ ዝኸዱ ዝነበሩ ፈተውቱ “ኣነ ዝፍታሕ ምስ ወያነ ምስ ተባዓሰና እዩ” ኢሉ ከምዘሰለሎም ይነግሩ። ከምቲ ዝበሎ ድማ፡ ዶባዊ ምፍሕፋሕ ኤርትራን ኢትዮጵያን ገንፊሉ ኣብ ኣጋ ምንታጉ ውግእ ባድመ ካብ ማእሰርቲ ከምዝወጸእ ተገብረ። እቲ እዋንቲ ወርሒ ግንቦት 1997 እዩ ነይሩ። ንክወጽእ ናብ ፍሉይ ቤት ፍርዲ . . . ምስ ቀረበ ኣብኡ ዝጸንሕዎ ደያኑ፡ ኩረኔላትን ብርጋዴር ጀነራላትን፡ “ ሎሚ ንክትወጽእ ተወሲኑ ኣሎ “ ምስ በልዎ፡ መጀመርያ፡ “ ኣነ ክልቢ



አይኮንኩን እቶ ውጻእ ዝበሃል። ሓደ ሓርበኛ ተጋዳላይ እዩ። ንኣብነት ንዓኻ መራሒ ሓይልኻ እዩ ነይረ (ንሓደ ካብቶም ኣብኡ ዝነበሩ ደያኑ ዝበሃሉ ብርጋዴር ጀነራል)። ንስኻ እቶ ወይ ውጻዕ ክትብለኒ ሕጊ ኣየፍቅደልካን እዩ። ንዓይ ክፈርደኒ ወይ'ውን ካብ ቤት ማእሰርቲ ንክትወጽእ ተወሲኑልካ ኣሎ ክብለኒ ዝክእል። ብሓላፍነት ካባይ ንላዕሊ እንተወሓደ ናይ ሚጀር ጀነራል ማዕረግ ዘለዎ ክኸውን ኣለዎ። እዚ'ውን ብሕጋዊ መንገዲ እዚን እዚን ስለዝበደልካ፣ መቐጻጸብኻ ወዲእካ ኣሎኻ፣ ወይ ድማ ዝኸነገ ገበን ይኹን በደል ስለዘይተረኸቦካ ናጻ ኢኻ ዝብል ብጽሑፍ ምስዝኸውን ጥራይ እዩ ክቐበሎ ዝክእል። ስለዚ ሕጂ ወይ ካልኣት ደያኑ ክመጹ ኣለዎም ወይ ናብቲ ዝነበርኩዎ ምለሱኒ። “ ምስበሎም፣ “ ሕራይ ሓንሳብ ኣብ ደገ ጽናሕ “ ኢሎም፣ ብቴሌፎን ምስ መን ከምዝኸነገ ተዘራሪቦም ከም እንደገና ጸዊያም ሕጂ ካልእ ሰብ ክመጽእ ስለዘይክእል ከም ምርጫኻ ስለዝበሉዎ ናብቲ ዝነበር ቤት ማእሰርቲ ተመልሰ።

ብድሕሪዚ ማለት ብዕለት 24 ታሕሳስ 1997 ንጉሆ ሰዓት 9:00 ቅድሚ ቀትሪ ኣቢሉ ይኸውን፡ ንቢትወደድ ናብቲ ፍሉይ ቤት ፍርዲ ጸዊያም፡ ሚጀር ጀነራላት ምዃኖም እዮም፡ ካብ ቤት ማእሰርቲ ክወጽእ ምዃኑን ምስ ሚኒስተር ምክልኻል ስብሓት ኤፍሬም ከምዝራኸብ ሓቢሮም። ብኡ መሰረት ድማ ንበለዛ ብምዃድ ምስ ስብሓት ኤፍሬም ተራኸቡ ፡ ከምቲ ዝበሎ ዝኾነ ይኹን በደል ከምዘይተረኸቦ፡ ናይ ዝሓለፈ ሙሉእ ደሞዱን ናይ ዝተኣሰሮ ካሕሳን ከምዝወሃቦ ዝገልጽ ደብዳቤ ተጻሒፉ ካብ ኢድ ስብሓት ኤፍሬም ተሞሃብዎ። ...ኣብ ሓማሴን ሆቴል ከዕርፍ ድማ ሓበር ።

ድሕሪ ቁሩብ መዓልታት፡ ኣብ ኣስመራ ዝነበሩ ቤተሰቡን ፈተውቱን ዓጂቦም ንመቐብር ናይ ኣቡኡ ንምብጻሕ፡ ንዓዲ ሞንጎቲ ከደ። ነቶም ርእዩን የዕሊሉን ዘይጸገቦም ኣቡኡ ኣብ መቐብሮም ዕንገባ ኣንበረሎም። ህዝቢ ዓዲ መንጎንቲ ድማ ጽንዓት ይሃብካ ንክብልዎ ተኣኪቦም መጹዎ። እንተኾነ ግን ቢትወደድ ነቦታትን ኣዴታትን ዓዲ መንጎንቲ እዚ ዝስዕብ መደረ ኣስምዑ።

“ዝኸበርኩምን ዝኸበርኩንን፡ መቐብር ኣባይ ንምብጻሕ ንዓይ ኣሰኒኹም ጽንዓት ይሃብካ ክትብሉኒ ዝመጸእኩም፡ ብጣዕሚ የመስግኩም፡ ሕሰም ኣይትርከቡ። ካባኹም ፈሪና ተቐሊስና፡ ደገፍ ኮይንኩምና፡ ጸማኹም ግን ኣይረኸብኩምን። ህዝባዊ መንግስቲ ንምትካል ከም ትጽዕሩ እሙንቶይ እኔ እንተኾነ፡ ገና ጸዕሪ ዝሓትት እዩ። ብፍላይ መንእሰያት፡ ዝመጸኩም ዘሎ ከቢድ ሓላፍነት ከተተኩሩሉ ይግብኣኩም። ከይትደናገሩ ተጠንቀቑ። ብዙሓት ንረብሐኦም ብጉዳይ ሃገር ኣምሲሎም ከዩዳህልኹኹም ክትጥንቅቑ ኣለኩም” በለ። ንክልተ ደቓይቕ ዝኸውን ብርቱዕ ጣቕሲት ካብ ህዝቢ ኣንጉድጎደ። ቀጸሉ ድማ ብኸምዚ ዝስዕብ ዘረብኡ ቀጸለ፡ “እምበኣር ኣነ ከምቲ መንግስቲ ዝበሎ ሰሪቐ ዘይኮንኩ እዚ ዕላማ ከም ዘለኒ ኣጽኒዑዮ ኣሰሩኒ። ብዛዕባይ መንግስቲ ኤርትራ መኸሰሲ ስለዘይብሉ፡ ድሕሪ ሓሙሽተ ዓመት ማእሰርቲ ወጸእኻ ኣለኻ ጥራይ እዩ ኢሉኒ። መልሲ'ውን የብሉን። ንህዝቢ ኤርትራ'ውን ኣብ ሬድዮ፣ቴሌቪዥን ይኹን ኣብ ካላኦት ማእከናት ዜና፡ ብዛዕባ ማእሰርቲይ ይኹን ብዛዕባ ካብ ቤት ማእሰርቲ ምውጽእይ ዝሃቦ መግለጺ የለን። ምክንያቱ ድማ ክህቦ ዝክእል ዋላ ሓንቲ ክሲ ይኹን ምክንያት ስለዘይብሉ እዩ። ብዛዕባ ጉዳይ ካብ ሰብ ስልጣናት ኤርትራ ዝተዛረበ ወይ ዝሓተተ የለን። ብጀካ ተጋዳላይ ዑመር ሃኪቶ ንኢሳያስ ኣፈወርቂ ዝተዛረበ ኣይነበረን። ስለዚ ኣይንግሹ። ዝጽበየና ዘሎ ዕማም ሓያል'ዩ። ከምቀደምኩም ተቐለሱ” ኢሉ ኣግሂዱን ደፊሩን ከምዝተዛረበ ብእዝኖም ዝሰምዑዎ ይምስክሩ።

ብድሕሪዚ ወለዲ ሰለስተ ሰውኣት ዝፈልጦም ከምዑውን ዕድመ ናይቶም ዝፍትውዎ ተመሃሮ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ብምክባር ንደቀምሓር ከደ። ብዝተገብረሉ ግብጃን ብዝሒ መንእሰያት ቤት ትምህርቲ ሰውራን ካልኣት ከቢቦም ምስ ረኣዩ፡ ሓጎሱ ብምግላጽ ብተመሳሳሊ ከም ናይ ዓዲ ሞንጎንቲ መደረ ኣስምዑ።

ብድሕሪኡ ንዝረኸቦ ሰብ ኣብ ኤርትራ ኣምባገነንነት (ውልቀመላኸነት) ናይ ኢሳያስ ይገንን ከምዘሎን፡ ዘይሕክኽ ሳዕቤናት ኣብ ሕብረተሰብ ኤርትራ ከምዝህልዎን ዓው ኢሉ ይገብጉሰን፡ ህዝቢ ንዲሞክራሲያዊ መሰሉ ክቃለስ ከምዝግባእ ይምህርን ኔሩ። ምክንያት መእሰሪኡ ድማ ከምቲ ዝውረ ዘይኮነ፡ መለስን ኢሳያስን ኮነ ኢሎም ዘጸወድዎ መጸወድያ ምዃኑ ክፍለጥ ጀሚሩ። ነዚ ኸኣ ብምስናይ ዶክመንትታት ካብ ሽዑ ዝሓዞ ንሰብ ከርኢ ጀመረ።

ሽሙ ሓቅነቱ ንምርኣይን እቲ ዝኸሰተሉ ዝነበረ ውልቀመላኸነት ናይ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ንምቅላዕ ብጋህዲ ጎሰንስ ክገብር ስለዝጀመረ ኸኣ፡ ንፕሬዚደንት ኢሳያስ ኣካይድኡ ስለዘይማእምኡ፡ ሓደጋ ከምዘምጽኣሉ ክበርሃሉ ስለዝጀመረ፡ “ ህዝቢ ከነዓዕብ እዩ” ተባሂሉ ክልተ ወርሒ ድሕሪ ምፍትሑ፡ ንቢትወደድ ምስ ገለ ምስኡ ዝስዕቡ ዝነበሩ ዳግማይ ተኣሰሩ።

ብድሕሪ ሞት ኣቶ ኣብርሃ ወላዲቱ ንቢትወደድ ወይዘሮ ቅድስቲ ሓላፍነት በዓል ቤተን ተረኪቡን፡ ብዛዕባ ሃለዎት ወደን ክሓታ ጀመራ። ንሰን ኣቐዲመን'ውን ጌና ቃልሲ ኤርትራ ኣብ ከበሳታት ከይተሞዓወዕ ከሎ ኣትሒዘን ንወደን ክርእያ ኢሉን ካብ 1974 ጀሚረን ንሜዳ ይመላለሳ ስለዝነበራ፡ ምስ ተጋደልትን

ሐላፍትን ጽቡቅ ፍልጠት ኔሩውን። ብፍላይ ድማ ኣብ 1976/77 ስብሓት ኤፍሬም ኣብ ከባቢ መንደፊራ ኣብ ዝንቀሳቅሱሉ ዝነበረ እዋን ጽቡቅ ገይረን ይፈልጥኦ ስለዝነበረ። ብኡ ድማየን ኩነታት ማእሰርቲ ወደን ንምፍላጥ ወ/ሮ ቅድስቲ ናብ ጀነራል ስብሓት ኤፍሬም ብምምልላስ ንቤትጽሕፈቱ መንገዲ ኣውጺኤናሉ ዝነበረ። እሱውን “ኣጆኽን ክወጽእ እዩ።” እንዳበለ ሙሉእ ተስፋ ይህበን ነበረ።

ብ1998፡ ንፕሬዚደንት ኢሳያስ ኣፈወርቂ ኣብ ቤት ጽሕፈቱ ከይደን ረኺበንኦ ኔረን፡ ብዛዕባ ቢትወደድ ምስሓተትኦ፡ ከምዚ ኢልወን “ኣደ ቢትወደድ ጅግና እዩ። ኣነ እፈትዎየ። ንናጽነት ኤርትራ ብኸብዲ ኢዱ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ብዝባን ኢዱ ክይተረፈ ሰራሕን ተቓሊሱን እዩ። ግን ንዓና ስለዘየኸበረና፡ ብኡኡ እዩ ተኣሲሩ። ብዝኾነ ብዙሕ ኣይትሻቐሊ ኣደ፡ ኣብ ቐረባ እዋን ከምዝፍታሕ ክገብር እዩ” ኢሉ ከምዝፋነወን ዘዕለልኦም ሰባት ይዛረቡ። ወይዘሮ ቅድስቲ ግን፡ ፕሬዚደንት ኢሳያስ የታልለን ከምዘሎ እኳ እንተተረድኦኦ፡ ከምዝኣመንኦ ኣመስጊነንኦ ንገዝእን ከምተመልሳ ይንገር። ድሕሪ ሽድሽተ ወርሒ ድማ ተመሊሽን ናብ ቤት ጽሕፈት ፕሬዚደንት ኢሳያስ ከዳ። ፕሬዚደንት ኢሳያስ ንቤት ጽሕፈቱ ክኣትው ከሎ ኣብ ኣፍ ደገ ጠጠው ኢለን ምስረኣየን፡ ነቶም ዝሕልውዎ ወትሃደራት፡ ንክየእትውወን ይእዝዞም። ሓደ ካብቶም ወትሃደራት ድማ ብሓይሊ ደፊኡ ከውጽእን ፈተነ። እሱን ድማ ብጣዕሚ ሓሪቕን “ከይትትንክፊኒ ኣንታ ደንቐሮ፡ ወደይ ከማኹም ኣይኮነን” ኢለን መለሳሉ። ሓደ ካብቶም ወትሃደራት ድማ “ባጃኻ ግደፊን ኣደ ቢትወደድ እኮ እየን። ፊትየን ምዓስ ኮይነን፡ ወደን እኮየ ተኣሲሩወን ዘሎ” ኢሉ ከምተዛረቦ ኣደ ቢትወደድ ዘዕለልኦም ይዛረቡ።

ብጀካዚ ብዛዕባ ወደን ፍትሒ ንክደልዎ ወይዘሮ ቅድስቲ ንሸሪፎ፣ ንኣልኣሚንን ንሮመዳንንውን ኣብ ዝተፈላለዩ ጊዜታት ረኺበን ከምዝሃረብኦምን፡ ወደን ንክፍትሑለን ከምዝለመንኦምን ዝፈልጡ ሰባት ይዛረቡ።

ኣብ ሓደ እዋን፡ ምስ ሸሪፎ ኣብ ገዝኡ... ተራኺብን “ኣንታ ወደይ ክንደይ መዓልቲ ኢኹም ሕጂ ክወጽእዮ ደይ እታ ድርቅና እያምበር እንታይ’ዶ በደል ኣለዎ እዩ ክትብሉኒ። ኩሉኹም ሓደ ቃል! እቲ ወደይ ጥራይ ድዩ ደረቐኛ? ንምንታይ እዩኽ እቲ ድርቅንኡ ግዲ? ንዓዲ ኣይኮነን። ንስኻትኩም ከ ደኣ እንታይ ኩንኩም ዘይትደርቁ። ኣብቲ በረኻ ከለኹምስባ ኣናብስን ደረቐኛታትን ኢኹም ትመስሉና ኔርኩም። ...ሕጂስ ወለቕ ዘለቕ ኢልኩም ማለት ድዩ? ኣይግድን እዛ ዓዲ ድኣ ንመን ቀሪባ ንመን ርሒቐ። ክንዲ ዓደይን ህዝበይን ዝበለስ ማእሰርቲ። ኣብ ነብስኹም ምስ በጽሓኩም ግን ንቢትወደድ ክትዝክርዎ ኢኹም” ምስበልኦ ርእሱ ነቐኒቐ ክመልሰለን ከምዘይክኣለ ዘዕለልኦም ሰባት ይዛረቡ። ካብዚ ብምብጋስውን ክኸውን ይኸእል፡ ሓደ ጊዜ ኣብ ደንጉሎ ፕሬዚደንት ኢሳያስ ዝመርሖ ኣኼባ ምስተገብረ፡ ሸሪፎ “ብዛዕባ ጉዳይ ቢትወደድ ክሳብ ሕጂ ዝኹነ መግለጺ ኣይተሞህበናን ዘሎ፡ ንምንታይ ብወግዲ ዘይግለጽ ኢሉ ምስሓተተ፡ ፕሬዚደንት ኢሳያስ ግን እዚ ካብ ኣጀንዳ ወጻኢ ስለዝኾነ፡ መዓልቱ ሓልዮ ክግለጽ እዩ ኢሉ ዓጽይዎ።

ብድሕሪኡ ወይዘሮ ቅድስቲ ከቢድ ሕማም ሓመማ። ንሕክምና ክወስዱወን ምስተሓተታ፡ “ሕክምናስ ደኣን ይትረፈኒ፡ ግዳስ ወደይ እንተኣርኣየንስ ናብ ጀነራል ስብሓት ኤፍሬም ውሰዱኒ” በልኦም። ብቐሬዛ ጌሮም ናብ በለዛ እንዳ ጀነራል ስብሓት ወሰዱወን። ጀነራል ስብሓት ድማ ነቶም ኣሰኒዮመን ዝኸዱ ሰባት ደገ ኣውጺኡ፡ ንበይነን ኣብ ገዛ ውሽጢ የእትዩ “ኣደ ኣብ ከብድኹ ድኣ ግበርዮምበር፡ ቢትወደድ ከነርእየኪ ኣይንኸእልን ኢና። ቢትወደድ ብትእዛዝ ፕሬዚደንት ኢሳያስ እዩ ተኣሲሩ” ከም ዝበለን ብቃለን ዝተዛረብኦም ሰባት ይዛረቡ። ኣብ 2000 ዓመተ ምህረት ድማ፡ ብጓህን ሕርቃንን፡ ስቓይ ዓለም ዒቕ ክሳብ ዝበለን ኣስተማቕረን፡ ዝፈትውኦ ወደን ከይረኣይኦ፡ ወ/ሮ ቅድስቲውን ኣሰር ብዓል ቤተን ኮይነን ዓረፋ።

ኣብ ቀብረን በሽሓት ዝቐጸሩ ሰባት ኔሮም። ኩነታት ናይ ገዝኦም ዝፈልጥ ኩሉ በኸዩን ቐዚሙን እዩ። ብሕልፊ ሓው ንቢትወደድ “ኣደይ ኣብ መሬት ትኣቱላ ቢተው፡ ንዓባ ኣፋንዎ!” ክብል ከሎ፡ ንኹሉ ቐባራይ ኣንብዎ።



ናይ ቢትወደድ ስቓይ ኣብቲ ናቱ ውልቃዊ ማሕበራዊ ዝምድናን ናብራውን ተንኪፍዎ እዩ። ቢትወደድ ብ1985 ተመርዕዮ፡ ብ1987 ድማ እታ ሓንቲ ጓሉ ተወሊዳ። ነታ እንኮ ጓሉ ክትዓቢ ኣይረኣያን። ጓሉውን ናይ ኣቦኣ ፍቕርን መቐረትን ከየስተማቕረቶ እያ ዓብያ። እታ ዝፈትዋ ብዓልቲ ቤቱውን ምዓልቲ ምስ ነውሓ፡ ንዑኡ ገዲፋ፡ ዓዲ ገዲፋ ከምዝኸደትውን ይንገር።

ቢትወደድ ካብቲ ዕሸል ዕድሚኡ ጀሚሩ፡ ዳርጋ ልዕሊ ፍርቂ ዕድሚኡ ንህዝቡን ንመሬቱን ከምዘይተቐለለ፣ኣብ በረኻታት ኤርትራ ከርተት ከምዘይበለ፣ ንናጽነት ተቃሊሱ ናጽነት ከምዘዩምጽእ፡ ንልዕሊ 13 ዓመታት ኣብ ጸልማት ብሕማም ማሲኑ ኣብ ሕማቕ ኩነታት ኣብ ቤት ማእሰርቲ ካርሸሊ ተደርብዩ ይርከብ።

ቢትወደድ ካብ ዝእሰር ክሳብ ሕጂ፡ ብዕሊ ብመንግስቲ ኤርትራ ክሲ ኣይቐረበሉን። ኣብ ቅድሚ ሕጊ ድማ ኣይቐረበን። ንበይኑ ኣብ ሓንቲ ክፍሊ እዩ ተኣሲሩ ዘሎ።

ቢትወደድ ኣብ ጎቦታት ከም ኣንበሳ ይሰፍር ከም ዘይነበረ፡ ሕጂ ኣንበሳ ኣብ ጉድጓድ ወኻርያ ኮይኑሎ። እቲ ትብዓትን ራእን ዝመልእ ሓርበኛ ተጋዳላይ፡ ተባዕን ረኣይን ስኢኑ፡ ኤርትራ ጨኪናትሉ። ንሕግን ንፍትሕን ከምዘይተቐለለ፡ ሕግን ፍትሕን ስኢኑ ኣሎ!

**ሃገራዊ ሞያኡ ግን ዝሃሰስ ኣይኮነን፡ ታሪኹ ነባሪ እዩ።**

**ኤልሳ ጭሩም  
ለንደን፡ ዓዲ እንግሊዝ  
9 ታሕሳስ**

---

*ነሃ ካብ ብዙሓ ብውሕዱ ብዛዕባ ቢትወደድ ኣብርሃ ታሪኽ ሂወት ትገልጽ ጽሕፍቲ ንምድላው ንዝሓገዝኩምኒ ልባዊ ምስጋናይ የቐርበልኩም።  
እሃ ጽሕፍቲ ንመጀመርታ ጊዜ ኣብ ወርሒ መስከረም 2005 ኣብ መርበብ ኢንተርኔት ብትግርኛ ተዘርጊሓ ኔራ እያ። ተመሓይሻን ብእንግሊዝ ተተርጉማን ንኻልኣይ ጊዜ ትወጽእ ኣላ።*